Palvelualojen ammattiliitto
Servicefacket

29.3.2021

Eduskunnan talousvaliokunta

HE 39/2021 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi liikkumisvapauden ja lähikontaktien väliaikaisesta rajoittamisesta

Palvelualojen ammattiliitto ottaa talousvaliokunnan pyynnöstä kantaa hallituksen esitykseen HE 39/2021 vp laiksi liikkumisvapauden ja lähikontaktien väliaikaisesta rajoittamisesta.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi perustuslaissa turvatun liikkumisvapauden väliaikaisesta rajoittamisesta väestön suojaamiseksi covid-19-epidemian leviämiseltä. Ehdotetun lain olisi tarkoitus olla voimassa 14.5.2021 asti. Varsinaisesta liikkumis- ja oleskelurajoitusten kestosta säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella enintään 21 vuorokautta kerrallaan.

Esityksessä ehdotetaan lisäksi säädettäväksi velvollisuus käyttää niillä alueilla, joille on säädetty liikkumis- ja oleskelurajoituksia, suun ja nenän peittävää kasvomaskia tai hengityssuojainta sisätiloissa ja liikennevälineissä, joissa on muita kuin samaan talouteen kuuluvia henkilöitä.

Ei rajoituksia ennen tukipäätöksiä

Kuten esityksessä mainitaan, palvelualojen ennakoidaan kärsivän myös liikkumista koskevista rajoituksista eniten. Palvelualojen yritykset ovat pandemian aikana kerta toisensa jälkeen joutuneet kantamaan erilaisten rajoitustoimien suurimmat seuraukset. Samaan aikaan erityisesti pienituloiset naistyöntekijät ovat pyyteettömästi pitäneet monet suomalaisen yhteiskunnan pakolliset pyörät pyörimässä – usein oman terveytensä uhalla.

PAM painottaa, että ennen kuin mitään uusia rajoitustoimia voidaan asettaa, rajoituksista käytännössä kärsiville yrityksille ja työntekijöille on kerrottava selkeästi ja yksiselitteisesti 1) millä kriteereillä rajoitukset asetetaan (esim. mitä tarkoitetaan välttämättömillä palveluilla) ja 2) millä tavoin rajoituksista koituvat taloudelliset menetykset korvataan heille. Nämä asiat ovat erittäin oleellisia yritysten toiminnan jatkuvuuden ja ennakoitavuuden sekä työntekijöiden toimeentulon kannalta.

Tällä aikataululla valmistautuminen mahdollisiin liikkumisrajoituksiin on yritysten ja työntekijöiden näkökulmasta jo nyt lähes mahdotonta. Tieto siitä, että yrityksen selviäminen uusien rajoitusten aikana on edes jollain tasolla mahdollista, on todella tärkeää.

Kun rajoitukselle ei enää ole perusteita, ne tulee lopettaa välittömästi. Yrityksille ja työntekijöille annattavien ohjeiden tulee olla kaikissa tilanteissa mahdollisimman selkeitä ja yksiselitteisiä.

Yritysten epätasa-arvoinen asema

Esityksen pohjalta yritykset voivat käytännössä päätyä hyvin epätasa-arvoiseen asemaan. Jos hallituksen esittämille rajoituksille ei esitetä selkeitä perusteluita, pahimmillaan kauppakeskusten joissain liikkeissä on sallittua asioida ja joissain ei. Lisäksi yritysten epätasa-arvoista asemaa korostaisi se, että rajoitusten voimassa ollessa asiakkaat voisivat ostaa esimerkiksi vaatteita markettikäynnin yhteydessä, mutta vaatteita myyvissä

PAM Keskustoimisto
Siltasaarenkatu 18 A
00530 Helsinki
PL 54, 00531 Helsinki

Jäsenyys ja liittyminen
030 100 600
Työttömyysturva
020 690 211

Jäsenten työsuhdeasiat
030 100 620
Vaihde
020 774 002

www.pam.fi

erikoiskaupoissa asiointi olisi kiellettyä. Tällaiset tilanteet olisivat sekä yrityksen että asiakkaiden kannalta erittäin hämmentäviä.

PAM korostaa, että rajanvetoa välttämättömien ja lausuntokierroksella olevan esityksen hengen vastaisten kaupassakäyntien välille ei tule jättää asiakkaille itselleen: päättäjien on annettava selkeät ja yksiselitteiset perusteet rajoituksille sekä esitettävä malli korvauskäytänteistä, jotta yritysten ei tarvitse ajaa toimintaansa alas ja lomauttaa työntekijöitä.

Lisäksi on myös huomioitava, että monen palvelualan toiminnan alasajo vie aikaa, minkä vuoksi rajoituksiin tulee antaa riittävä siirtymäaika. Useilla liikkumisrajoituksista kärsivillä yrityksillä ei myöskään ole todellisia mahdollisuuksia sulkea toimintaansa kokonaan edes määräaikaisesti. Esimerkiksi lemmikkieläinliikkeet ja kukkakaupat saattavat vaatia henkilöstön läsnäoloa riippumatta asiakasmääristä tai edes siitä, onko liike avoinna asiakkaille vai ei.

Yrityksille ja työntekijöille tarjottava erilaisia tukimuotoja

Koska liikkumisrajoitusten voimaantulo ei ole täysin varmaa, yritysten on tällä hetkellä mahdotonta ennustaa tulevien viikkojen ja kuukausien tarvettaan lomautuksiin. Tästä syystä paras tapa ylittää mahdollisten liikkumisrajoitusten ajanjakso on yritysten palkanmaksun kautta tapahtuva palkanmaksutuki, joka mahdollistaisi kokonaan pidättäytymisen lomautuksista tai irtisanomisista. Liikkumisrajoitukset on myös huomioitava seuraavilla kustannustukikierroksilla.

Lisäksi rajoitustoimien johdosta lomautettujen ja irtisanottujen työntekijöiden työttömyysturvan tason tulisi olla vähintään 85–90 prosenttia sitä edeltäneestä palkasta nykyisen noin 60 prosentin sijaan. Työttömyysturvan taso on alhainen osin sen vuoksi, että se kannustaisi työnhakuun. Nykytilanteessa, jossa viranomaisten asettamien rajoitusten vuoksi lomautetulla henkilöllä ei ole mitään tosiasiallista mahdollisuutta hakea töitä omalta alaltaan ja näin vaikuttaa itse omaan toimeentuloonsa, on nykyinen ansiosidonnaisen työttömyysturvan taso täysin riittämätön.

Joka tilanteessa ansiosidonnaisen työttömyysturvan omavastuupäivistä on väliaikaisesti luovuttava, sillä esityksen myötä lomautetaan todennäköisesti valtava joukko palvelualojen työntekijöitä, joista merkittävällä osalla omavastuupäivät heikentäisivät toimeentuloa lomautusjaksolla entisestään.

Maskipakko

Tällä hetkellä suun ja nenän peittävän kasvomaskin tai hengityssuojaimen käytön vaatiminen laissa on perusteltua. Lain myötä vastuu maskin käytöstä esimerkiksi liiketiloissa siirtyy asiakkaalle ja sen valvonta ilmeisesti viranomaisille, mikä selkeyttää tilannetta työntekijöiden näkökulmasta sekä tekee heidän työympäristöstään turvallisemman.

Helsingissä 29.3.2021

PALVELUALOJEN AMMATTILIITTO PAM ry

Annika Rönni-Sällinen
puheenjohtaja

Lisätietoja:
Olli Toivanen
ekonomisti
olli.toivanen@pam.fi
puh. 045 204 3445

Katri Jakosuo
elinkeinopoliittinen asiantuntija
katri.jakosuo@pam.fi
puh. 044 750 4529